

Федоренко В.Г. *Страховий та інвестиційний менеджмент*. – К.: МАУП, 2002. – 344с. 6. Косак В.М. *Правові засади іноземного інвестування в Україні*. – Львів: Центр Європи, 2005. – 223с. 7. Павлова Л.Н. *Фінанси підприємств: Підручник для вузів*. – М.: Фінанси, ЮНІТІ, 1998. – 639 с. 8. Пехник А.В. *Іноземні інвестиції в економіку України: Навч. Посібник*. – К.: Знання, 2007. – 335 с. 9. Пересада А.А. *Інвестування: Навч. посібник*. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с. 10. Реверчук С.К., Реверчук Н.Й., Скоморович І.Г. та ін. *Інвестологія: наука про інвестування: Навч. посібник – Атіка, 2001. – 264 с. 11. Рут Френклін Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції / Пер. з англ. – К.: Основи 1998, – 665 с. 12. *Aussenwirtschaftslexikon / Herausg. von Butt D. - Koln: Deutscher Wiert John von Freund, 1989.**

УДК 334.72

О.Г. Саламанович

Буковинський університет, м. Чернівці

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕГРОВАНИХ СТРУКТУР МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

© Саламанович О.Г., 2008

Розглянуто тенденції розвитку інноваційно-інтегрованих структур малого підприємництва як одного з пріоритетних напрямів діяльності в Україні. Проаналізовано вплив інноваційно-інтегрованих структур малого підприємництва на розвиток економіки України. Досліджено проблеми розвитку малого підприємництва на сучасному етапі та запропоновано пропозиції щодо їх усунення.

The development trends of the small enterprise innovative integrated structures as one of priority directions of activity in Ukraine are considered in this article. The small enterprise innovative integrated structures influence on the economy development of Ukraine is analyzed. We have also examined the problems of small enterprises development at the present moment and the ways of solving these problems are suggested.

Постановка проблеми. Міжнародний досвід виходу різних країн із глибокої і затяжної економічної кризи свідчить про те, що без залучення і ефективного використання великого вітчизняного чи іноземного капіталу перебудувати економіку цих країн неможливо.

Одним з найважливіших принципів формування системи і механізму управління інноваційної політики є створення умов для оптимального розвитку науково-технічного потенціалу національної економіки.

Механізм створення і поширення державної інноваційної політики, маючи істотні національні особливості, передбачає три складові: систему державної підтримки фундаментальних і пошукових досліджень; різноманітні форми та джерела фінансування і непрямого стимулювання досліджень; максимальне стимулювання малого інноваційного підприємства та підтримку його.

У розвинутих країнах світу відомі методи і засоби здійснення державної інноваційної політики, які стимулюють інноваційну активність бізнесу. Основними з них можна виділити такі: застосування податкових пільг для інноваційних фірм; амортизаційних відрахувань; регулювання передавання технології; система контрактних взаємовідносин; зняття деяких обмежень щодо охорони навколишнього середовища, антитрестівського законодавства; різні форми підтримки міжорганізаційної кооперації та малого інноваційного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний інтерес як у практичному, так і в теоретичному аспектах становлять фундаментальні праці таких учених економістів: О.С. Кузьмін, В.К. Євдокименко, Б.Ф. Заболоцький, М.А. Йохна, В.В. Стадник, П.П. Микитюк, А.М. Поручник, Л.Л. Антонюк та інші.

Постановка завдання. Інтеграція – процес неминучий, і на світовому рівні визначається тісними економічними зв'язками між країнами, що посилюється важливістю використання інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва.

Метою цієї роботи є дослідження впливу розвитку інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва на соціально-економічний розвиток нашої держави.

Виклад основного матеріалу. Правовою основою формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності є Конституція України, Закони України "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", "Про інноваційну діяльність", "Про наукову і науково-технічну експертизу", "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки", "Про спеціальний режим інвестиційної і інноваційної діяльності технологічних парків", інші закони України, Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України.[5]

Відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» пріоритетними напрямами інноваційної діяльності в Україні є науково, економічно і соціально обґрунтовані та законодавчо визначені напрями інноваційної діяльності, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній конкурентоспроможній, екологічно чистій продукції, високоякісних послугах та збільшення експортного потенціалу держави.

Пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні складаються із стратегічних та середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності: стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності – розраховані на тривалу перспективу (не менше десяти років), середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності – розраховані на реалізацію протягом найближчих трьох – п'яти років.

Одним з найбільш стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні на 2003–2013 рр. є:

1. Модернізація електростанцій; нові та відновлювані джерела енергії; новітні ресурсозберігаючі технології;
2. Машинобудування та приладобудування як основа високотехнологічного оновлення всіх галузей виробництва;
3. Розвиток високоякісної металургії;
4. Нанотехнології, мікроелектроніка, інформаційні технології, телекомунікації;
5. Вдосконалення хімічних технологій, нові матеріали, розвиток біотехнологій;
6. Високотехнологічний розвиток сільського господарства і переробної промисловості;
7. Транспортні системи: будівництво і реконструкція;
8. Охорона і оздоровлення людини та навколишнього середовища;
9. Розвиток інноваційної культури суспільства.

Сьогодні у світі одним з найефективніших механізмів реалізації перетворення результатів науково-дослідних робіт у нові продукти, технології, послуги є різні інноваційні структури. Одними з таких є науково-технологічні парки та асоціації інноваційних фірм.

Головне завдання цих інноваційних структур – сприяти розвитку високих і надвисоких технологій. Сьогодні в найбільш розвинутих країнах світу існують і успішно функціонують сотні таких структур, і їхня кількість постійно збільшується.

В Україні перші технопарки з'явилися у 2000 р. як структури, завданнями яких є об'єднання наукових досліджень, розробок нових технологій із впровадженням у виробництво і випуск конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках високотехнологічної продукції. Протягом перших двох років діяльності українських технопарків було розроблено 53 інвестиційних та інноваційних проектів, виконується – 27 проектів. До того ж обсяги виробленої інноваційної продукції становлять понад 100 млн. грн. Сума реінвестицій, спрямована на розвиток науково-технологічної діяльності учасників технопарків, наближається до 30 млн. грн.

Наша держава поступово просувається на шляху інноваційного розвитку. Причому технопарки мають важливе значення, що дають можливість за недостатнього державного фінансування використовувати механізми цільового використання коштів, які одержують виконавці інноваційних проектів, для розвитку власних наукових баз за рахунок принципу реінвестування. Це

є тепер єдиною можливістю підтримувати й примножувати як науково-технологічний потенціал, так і інноваційну діяльність.

Українські технопарки – це добровільні об'єднання суб'єктів наукової, науково-технічної і підприємницької діяльності (без обмеження форм власності), які представляють інноваційні структури у вигляді груп юридичних осіб, що діють на підставі угоди про спільну діяльність. Розробка і реалізація інноваційних та інвестиційних проектів у технопарках відбувається за участі наукових та інженерно-технічних працівників організацій-учасників. Ці колективи об'єднують тисячі науковців, інженерно-технічних співробітників, сотні кандидатів наук, десятки докторів наук, висококваліфікованих робітників, що мають значний науковий і практичний досвід роботи у своїх галузях. Інноваційна та інвестиційна діяльність технопарків базується на матеріально-технічній і виробничій базі їх учасників. А це – десятки наукових лабораторій, інженерно-конструкторських відділів, досвідчених виробництв. Існуюча сьогодні наукова і виробнича інфраструктура технопарків здатна забезпечити виконання всього комплексу робіт відповідно до проектів – від наукових досліджень до промислового випуску інноваційної продукції, маркетингових досліджень і навіть навчання персоналу.

На вітчизняні технопарки покладено виконання таких завдань:

1. Створювати цілісну систему впровадження наукових розробок у виробництво, що об'єднує наукові дослідження, розробку технологій, впровадження у виробництво, випуск продукції і її успішне просування на внутрішній та світовий ринки;

2. Сприяти умовам щодо залучення внутрішніх і зовнішніх інвесторів для фінансування проектів технопарків;

3. Налагоджувати промисловий випуск високотехнологічної конкурентоспроможної на світовому ринку продукції;

4. Утворювати високоефективні методи аналізу й охорони навколишнього середовища;

5. Розвивати матеріально-технічні бази наукових досліджень;

6. Координувати наукові розробки, їх науково-технічну і технологічну експертизу, а також забезпечувати моніторинг інноваційної й інвестиційної діяльності відповідно до пріоритетних напрямків діяльності технопарку;

7. Здійснювати підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації вчених і фахівців для роботи в умовах ринку.

Найефективніший шлях впровадження науково-технологічних розробок пролягає через розгалужену мережу малих і середніх інноваційних фірм, здатних швидко і з мінімальними витратами розробляти конкурентоспроможну наукомістку продукцію. Тож сьогодні чимало провідних наукових установ створюють технопарки як ефективний інструмент взаємодії науки та бізнесу. Учасниками технопарків можуть бути вже існуючі підприємства, які зацікавлені у співпраці з науковим центром у сфері впровадження його розробок, або у використанні інфраструктури та обладнання наукового центру. Але часто виникають зовсім нові інноваційні підприємства, що не мають досвіду ведення бізнесу і потребують підтримки з боку спеціальних "технологічних бізнес інкубаторів", які формують сприятливе підприємницьке середовище для початківців з усім спектром наукових, виробничих, фінансово-кредитних послуг та менеджменту.

Одним з важливих утворень інноваційно-інтегрованих структур є асоціації інноваційних фірм.

Головною метою діяльності асоціацій є формування елементів нового матеріального, організаційного, соціального та інформаційного середовища, сприйнятливого до широкого використання інновацій з метою зростання добробуту і духовних цінностей населення регіону. Для досягнення своєї мети асоціації працюють за такими напрямками:

1. Надання практичної допомоги інноваційним фірмам в їх організаційному і економічному становленні, формуванні і реалізації інноваційних проектів і програм;

2. Формування на базі фірм-членів асоціації "точок" інноваційного зростання, зокрема, інноваційних центрів, наукових і технологічних парків;

3. Сприяння просуванню технологій із сфери науки в економіку;

4. Організація бізнес-освіти з менеджменту, маркетингу, права, туризму, PR-технологій;

5. Проведення конкурсів, виставок, семінарів-тренінгів.

6. Інкубатор інновацій та інноваційних фірм;
7. Регіональний центр дистанційного навчання;
8. Підтримка ринку бізнес-послуг (консультації, інформаційно-навчальні семінари, підготовка кадрів), які надаються у сфері малого бізнесу;

Асоціації мають ефективніше сприяти малим інноваційним фірмам у ширшому освоєнні ними внутрішнього і зовнішнього ринків, працювати з молоддю у сфері підготовки менеджерів інноваційної діяльності.

Ми вважаємо, що з боку держави необхідно розширити можливості доступу малого підприємництва до позабюджетних фінансових джерел на підставі активного здійснення заходів щодо залучення коштів іноземних кредитних ліній і міжнародної технічної допомоги для підтримки малих підприємств через цільові та регіональні програми підтримки підприємництва.

До того ж важливе місце в об'єднанні підприємств малого бізнесу є створення консорціуму, який би дав можливість його засновникам і учасникам за наявності держзамовлення, пов'язаного з поставкою продукції для державних потреб, розподілити замовлення між його членами замість того, щоб це здійснювали безпосередньо уповноважені державою органи.

Незважаючи на велику кількість досліджень і публікацій з проблем запровадження нових організаційно-управлінських структур, ефективних форм і методів об'єднання інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва, вимагають уточнення й поглиблення поняття "консорціум", класифікація основних підходів до оцінювання економічної ефективності, критерії визначення доцільності та економічної ефективності об'єднання малих підприємств для реалізації широкомасштабних програм і проектів. Досі не цілком зрозумілими залишаються питання поетапного формування інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва, вплив кон'юнктури ринку на процеси розвитку консорціуму. Необхідність наукового розроблення окреслених проблем із урахуванням специфіки вітчизняної економіки свідчить про актуальність цієї теми дослідження та її прикладне значення для забезпечення ефективної діяльності інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва.

Консорціум – (від лат consortium – співучасть) тимчасові статутні об'єднання промислового і банківського капіталу для досягнення спільної мети (спільне розміщення позики або здійснення єдиного промислового проекту).[Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії].

У сучасній міжнародній торгівлі консорціум, як правило, створюють для спільної боротьби за отримання замовлення і їх спільного виконання. Організації однієї або декількох країн об'єднуються в міжнародні консорціуми для підвищення своєї конкурентоспроможності. Всередині консорціуму ролі розподіляються так, щоб кожний учасник займався постачанням того товару або наданням тих послуг, в якому він досяг найвищого технічного рівня при найменших виробничих затратах. Координує дії учасників консорціуму лідер.

Фінансові засоби консорціуму формуються за рахунок:

- вступних періодичних (щорічних) і цільових внесків учасників консорціуму;
- благодійних внесків;
- добровільних внесків і пожертвувань;
- доходів від реалізації товарів, робіт, послуг;
- дивідендів (доходів, відсотків) одержуваних по акціях, облігаціях, інших цінних паперах і внесках;
- доходів одержуваних від власності консорціуму;
- інших джерел що не суперечить чинному законодавству України.

Розмір і порядок внесення та використання вступних, цільових та інших внесків визначається умовами договору консорціуму. Цільові внески можуть бути як у грошовій формі, так і за узгодження із правлінням консорціуму у вигляді іншого майна або майнових прав. Грошові кошти, інше майно передані учасниками консорціуму як внески не повинно бути обтяжено правами на них третіх осіб, бути під арештом та/або заставою. Участь (членство) в консорціумі є відкритим та здійснюється на умовах договору консорціуму. Прийом до консорціуму нових учасників (членів) здійснюється Радою консорціуму відповідно до умов статуту та договору консорціуму. Учасниками консорціуму можуть бути українські та іноземні юридичні особи, які визнають статут, договір

консорціуму та спроможні сплатити необхідні внески для фінансування Статутних цільових програм консорціуму. Кожний новий учасник консорціуму набуває прав членства з моменту підписання (приєднання до) договору консорціуму.

Використання консорціуму як однієї з форм об'єднання інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва має деякі переваги порівняно з іншими структурами корпоративного типу:

Для учасників консорціуму:

1. Ефективне використання трудових та матеріальних ресурсів для досягнення поставленої мети.

2. Тимчасовість діяльності консорціуму (створення на певний строк).

3. Створює передумови для прийняття ефективних управлінських рішень про приєднання та відокремлення нецільових партнерів консорціумної структури.

4. За своїми зобов'язаннями консорціум несе солідарну майнову відповідальність перед кредиторами.

5. Розподіл обов'язків між учасниками консорціуму базується на спеціалізації за принципом найбільшої компетенції, надбання найбільшого підприємницького досвіду у вирішенні проблем певних сегментів програми чи проекту.

6. Оволодіння новими ринками збуту.

7. Зниження витрат виробництва в результаті загальної діяльності

8. Зниження капітальних витрат, ризику під час створення нових виробничих потужностей.

Для держави:

1. Реалізація державних програм розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурної перебудови економіки, а також виробництво кінцевої продукції.

2. Забезпечення ефективного використання державного та комунального майна.

Для населення: забезпечення громадських потреб в отриманні якісних товарів (робіт, послуг).

Окрім асоціацій, технологічних парків, консорціумів доцільно створити фонд взаємного кредитування на умовах, розроблених в межах чинного законодавства членами об'єднання інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва. Кредити можна надавати під рентабельні бізнес-плани. У нинішніх умовах поява такого джерела дуже актуальна і, до того ж, неможлива без участі в цьому процесі великих асоційованих об'єднань. Можна також створювати страхові фонди для відшкодування конкретних витрат її членів від комерційних або інших ризиків.

Значення асоціації підприємців дуже вагоме в улагоджуванні конфліктів серед її членів. Обговорення конкретних фактів порушення підприємницької етики з наслідками можливого виключення винних із членів асоціації дозволить забезпечити "реморалізацію" підприємництва в країні, збільшити його реальну силу в окремих регіонах і країні загалом.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Суспільні, економічні і політичні реалії сьогодення вибудовують нові пріоритети розвитку України як держави. Під час поглинання ринкових реформ все більшої ваги набуває питання єдності та згуртування інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва, як основного чинника подальшого становлення державності та посилення економічної могутності України. Тому сприяння розвитку інноваційно інтегрованих структур малого підприємництва має стати невід'ємною складовою інвестиційної політики для створення сприятливого інвестиційного клімату як на регіональному так і на державному рівнях, оскільки навіть при достатньо низькій інвестиційній привабливості країни існують регіони, які мають доволі високий рівень привабливості для іноземних інвесторів.

1. Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П. та ін. *Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник (третє видання)*. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с. 2. Микитюк П.П. *Інноваційний менеджмент: Навч. посібник*. – К.: Центр навч.літ., 2007. – 400 с. 3. Кузьмін Олег Євгенович, Мельник Ольга Григорівна. *Основи менеджменту: підруч.* — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Академвидав, 2007. — 464 с. 4. <http://www.uceps.org/index.php> 5. <http://uazakon.com/index.htm>.